

Д.В. ЛЮДВЕНКО*

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ, Україна

Інформаційні потреби екологічно свідомого суспільства щодо функціонування підприємств тваринництва

Значна невідповідність показників оцінки екологічного стану в Україні загальносвітовим тенденціям зумовлена недоліками у формуванні екологічної свідомості суспільства. Одним із шляхів покращення екологічної ситуації в країні є створення ефективної системи доступу до публічної інформації з питань охорони навколишнього природного середовища. Метою дослідження є окреслення інформаційних потреб екологічно свідомого суспільства щодо функціонування підприємств тваринництва для формування показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність таких підприємств. На сьогодні інформація щодо відповідності діяльності суб'єктів господарювання вимогам концепції сталого розвитку розкривається ними у різних звітних документах, що спричинило формування інтегрованої звітності. За результатами проведеного дослідження сформовано систему підготовки показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність підприємств тваринництва. Зазначена система включає ряд елементів, які в сукупності дозволяють задовольнити інформаційні потреби як внутрішніх (працівники, власники, зокрема акціонери), так і зовнішніх (контрагенти, споживачі продукції, кредитори, інвестори, державні органи, громадські організації) стейкхолдерів підприємства. Визначено основні напрями діяльності підприємства, які складають найбільший інтерес внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів підприємств аграрної сфери, зокрема підприємств тваринництва, та підлягають розкриттю у їх нефінансовій звітності. Ці основні напрями можуть бути покладені в основу розробки довгострокової стратегії формування нефінансової звітності таких підприємств, що спростить підготовку інформації для її повного розкриття. Це зумовлено тим, що екологічна свідомість суспільства поступово зростає і існує висока імовірність того, що у найближчому майбутньому навіть потенційні співробітники будуть цікавитися нефінансовими показниками діяльності підприємства. Імідж підприємства буде тільки зростати, якщо воно зможе поінформувати про такі показники.

Ключові слова: тваринництво, інтегрована звітність, інформаційне забезпечення, інформаційні потреби, сільське господарство.

DOI [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4\(90\)-22-29](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2020-4(90)-22-29)

D.V. LIUDVENKO

"Institute of Agrarian Economics" National Scientific Centre, Kyiv, Ukraine

Information Needs of an Environmentally Conscious Society regarding the Functioning of Animal Husbandry Enterprises

A significant discrepancy between the indicators for assessing the ecological state in Ukraine and global trends is due to shortcomings in the formation of the ecological consciousness of society. One of the ways to improve the ecological situation in the country is to create an effective system of access to public information on the protection of the natural environment. The purpose of the article is to determine the information needs of an environmentally conscious society regarding the functioning of animal husbandry enterprises for the formation of indicators, which provide integrated information about the activities of such enterprises. Today, information on the compliance of the activities of business entities with the requirements of the concept of sustainable development is disclosed in various reporting documents, which led to the formation of integrated reporting. Based on the study results, the system of indicators was formed to provide integrated information on the activities of animal husbandry enterprises. This system includes a number of elements that satisfy the information needs of both internal (employees, owners, in particular

* Людвенко Дмитро Віталійович, докторант Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент. ORCID 0000-0002-7908-5718

shareholders) and external (contractors, product consumers, creditors, investors, government agencies, public organizations) stakeholders. The main directions of the enterprise's activity, which are of the greatest interest to internal and external stakeholders, and are subject to disclosure in non-financial reporting, have been determined. These main directions can be used as the basis for the development of a long-term strategy for the formation of non-financial reporting of such enterprises, which will simplify the preparation of information for its full disclosure. The environmental consciousness of society is gradually growing and there is a high probability that in the near future even potential employees will be interested in the non-financial performance of the enterprise. So, an enterprise's image will grow if it can publish such indicators.

Keywords: animal husbandry, integrated reporting, information support, information needs, agriculture.

Постановка проблеми. Значна увага світової громадськості в останнє десятиліття приділяється зростанню рівня та якості життя населення. За результатами міжнародної домовленості з 2015 року введено в дію Порядком денний у сфері стійкого розвитку на період до 2030 року [1], яким передбачено 17 глобальних цілей та 169 завдань для їх досягнення. Передбачені цілі є комплексними і неподільними та спрямовані на забезпечення досягнення економічних, екологічних та соціальних положень концепції сталого розвитку.

Протягом багатьох десятиліть формувалась антропоцентрична екологічна свідомість, коли людина ставила себе та свої потреби вище потреб природи, що призвело до сучасної глобальної екологічної кризи [2, 3]. Тому на даному етапі розвитку суспільства проголошується прагнення до формування екологічної свідомості екоцентричного типу, коли потреби людини та природи взаємоврівноважені.

Економічна традиція щодо споживацького, незбалансованого ставлення до природних ресурсів, що склалася в Україні, є перешкодою для досягнення положень концепції сталого розвитку [4]. Основними причинами, що сьогодні спостерігаються в Україні, є такі: превальювання економічних показників діяльності над екологічними, значне споживання ресурсів та енергії підприємствами різних галузей економіки, а також значна зношеність їх основних виробничих засобів, низький рівень екологічної свідомості населення [5].

Серед 180 країн світу Україна займає шістдесяті місце у рейтингу за показником Індекс екологічної ефективності (ІЕЕ) 2020 (The Environmental Performance Index 2020), який враховує основні показники країни в частині раціонального використання та збереження природних ресурсів [6]. Найбільші зміни за період 2010-2020 рр. відбулися по показнику «Сільське господарство», який включено до переліку показників, що формують ІЕЕ. Темп приросту показника «Сільське господарство» склав 18,3 %, що спричинено нарощуванням обсягів використання мінеральних добрив. Аграрний сектор України відіграє ключову роль у сприянні сталому економічному та соціальному розвитку. В аграрному секторі України зайнято близько 3 мільйонів осіб, і в 2017 році було вироблено приблизно 10 % загального ВВП та 42 % загальної вартості експорту [7]. Тому його екологізації має бути приділена значна увага з позиції різних галузей науки та практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна невідповідність показників оцінки екологічного стану в Україні загальносвітовим тенденціям зумовлена недоліками у формуванні екологічної свідомості суспільства. Дослідженню питань екологічної свідомості та особливостей її формування присвячено праці вчених різних галузей науки [8, с. 52; 9, с. 229; 10, с. 8-13; 11, с. 141; 12, с. 3]. Підсумовуючи результати їх досліджень, можна констатувати, що більшість підтримує позицію про те, що екологічна свідомість – це поняття ширше, ніж сукупність уявлень про взаємозв'язки всередині системи «людина-природа», а більш високий рівень розвитку людської свідомості і самосвідомості, її світоглядний аспект, який характеризується усвідомленням спільного майбутнього й визначенням власного місця людини в екосистемі.

На думку науковців підґрунтям екологічної свідомості є екологічно доцільне ставлення до природи, уміння застосовувати науково обумовлені рішення стосовно неї (Е.В. Гірусов) [13, с. 109-121] та екологічні знання (Б.Т. Ліхачьова, А.Н. Некос, Г.С. Тарасенко та ін.) [14, с. 56].

Головними завданнями формування екологічної свідомості Н.А. Негруца вважає вироблення в людини творчого мислення, яке б дозволяло їй ставити та реалізувати цілі, що відображають реальні стосунки людини й природи, використовуючи весь обсяг наявних знань [15, с. 41].

Одним із шляхів покращення екологічної ситуації в країні є створення ефективної системи доступу до публічної інформації з питань охорони навколишнього природного середовища [16]. При цьому інформація має бути якісною та відповідати запитам заінтересованих користувачів щодо складу, зрозумілості, повноти тощо оприлюднюваних показників [17].

Метою дослідження є окреслення інформаційних потреб екологічно свідомого суспільства щодо функціонування підприємств тваринництва для формування показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність таких підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні інформація щодо відповідності діяльності суб'єктів господарювання вимогам концепції сталого розвитку розкривається ними у різних звітних документах. Так, майже 78 % компаній у світі готують нефінансові звіти, а також 40 % компаній у світі почали включати нефінансові показники в щорічні звіти [18, с. 9].

Такі тенденції розвитку розкриття інформації підприємствами спричинили формування інтегрованої звітності, яка включає фінансові та нефінансові показники, що розкривають економічні та соціальні аспекти діяльності суб'єкта господарювання в коротко-, середньо- та довгостроковому періодах.

Для підприємств тваринництва актуальним на сьогодні при формуванні нефінансової звітності є визначення напрямів, за якими необхідно розкривати інформацію у такій звітності.

За результатами проведеного дослідження сформовано систему підготовки показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність підприємств тваринництва (рис. 1).

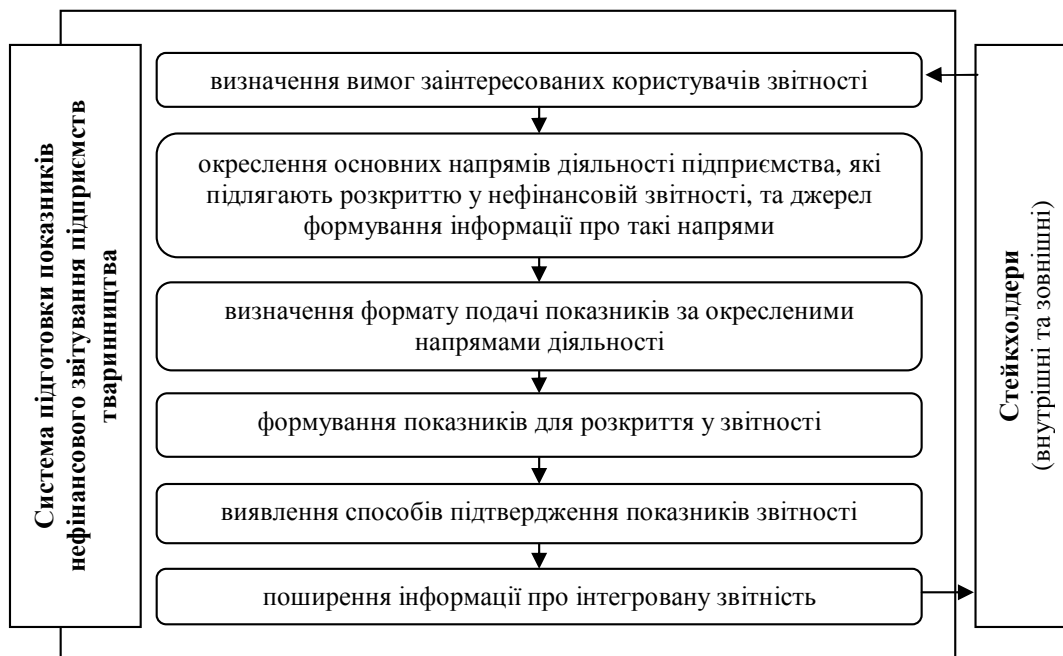

Рис. 1. Система підготовки показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність підприємств тваринництва

Джерело: розроблено автором.

Основними суб'єктами, які формують вимоги до системи підготовки показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність підприємств тваринництва, та які є основними користувачами інформації інтегрованої звітності, є стейкхолдери підприємства. Система підготовки показників, що забезпечують отримання інтегрованої інформації про діяльність підприємств тваринництва, включає ряд елементів, які в сукупності дозволяють задовольнити інформаційні потреби як внутрішніх (працівники, власники, зокрема акціонери), так і зовнішніх (контрагенти, споживачі продукції, кредитори, інвестори, державні органи, громадські організації) стейкхолдерів підприємства.

Дослідження запитів заінтересованих споживачів інформації є першочерговим завданням перед початком формування набору показників нефінансової звітності. При роботі з інформацією важливого значення набуває проблема визначення заінтересованих споживачів і задоволення їх потреб. Інформаційна потреба проявляється через усвідомлену необхідність у знаннях, вимагає задоволення і виражається в інформаційному запиті.

Інформаційна потреба перебуває в нерозривній єдності зі специфічною пізнавальною здібністю,

спрямованістю особистості й є фактором соціальної активності окремих індивідів і соціальних груп.

Для чіткого розуміння механізму і закономірностей виникнення, визначення властивостей та особливостей прояву, значення інформаційних потреб для ефективної діяльності інформаційного менеджера важлива їх класифікація. Характеристика інформаційних потреб дозволяє виокремити найважливіші з них у системі менеджменту.

Прийнято вирізняти два основні типи інформаційних потреб:

1) поточні, обумовлені властивою людині допитливістю, що відображаються в прагненні бути обізнаним щодо подій у світі;

2) конкретні (спеціальні), які полягають у прагненні отримати інформацію для вирішення конкретного завдання – дослідницького, професійного, управлінського.

Конкретні інформаційні потреби певною мірою залежать від особливостей управлінських завдань. Структура управління будь-якої установи поділяється на три рівні: операційний, функціональний і стратегічний [19]. Виконавці й менеджери операційного рівня забезпечують вирішення шаблонних завдань і операцій, здійснюють швидко

Accounting

реагування на зміни поточної інформації. Цей рівень управління, зважаючи на необхідність швидкого реагування на зміни ситуації, часто називають оперативним.

Інформаційні потреби менеджерів функціонального рівня зумовлені необхідністю вирішення завдань, що потребують аналізу інформації, зібраної на першому рівні. Обсяг завдань зменшується, але зростає їхня складність.

Менеджери стратегічного рівня потребують інформації для забезпечення управлінських рішень, спрямованих на досягнення довгострокових стратегічних цілей підприємства. Важливою особливістю інформаційних потреб керівників стратегічного й тактичного рівнів є те, що з підвищенням адміністративного рівня зростає й потреба в міжгалузевій інформації, збільшується значення зовнішніх факторів, їх вплив на прийняття управлінських рішень.

Інформаційні потреби, залежно від споживачів інформації, поділяють на колективні та індивідуальні. При цьому під колективом слід розуміти певну групу людей, об'єднаних спільними інформаційними потребами. Група може бути формально організованою (колективний абонент) або неформальною (постійні або тимчасові громадські, професійні об'єднання). Задоволення колективних потреб має сприяти успішному виконанню поставлених перед групою завдань.

Між колективними інформаційними потребами, які виникають як явище групової свідомості, і потребами індивідуальними, що існують тільки у свідомості конкретних індивідуумів, є певне співвідношення.

Правильне опрацювання інформаційних потоків, а особливо своєчасна інформація, є основою ефективного функціонування суб'єкта господарювання.

Основними факторами, які визначають інформаційні потреби управлінців підприємства [20, с. 41], є такі:

- особливості підприємницької діяльності, галузь економіки;
- завдання і функції, які вирішуються і реалізуються під час підприємницької діяльності;
- світогляд, рівень підготовки та професійні знання підприємців;
- стан ринку інформаційних продуктів і послуг;
- посадовий статус підприємців.

Інформаційні потреби залежать від різних об'єктивних і суб'єктивних факторів, що зумовило їх поділ на:

- суб'єктивні (поточні) інформаційні потреби, які визначаються прагненням суб'єкта бути обізнаним у певній сфері своїх інтересів;
- об'єктивні (спеціальні) інформаційні потреби, пов'язані із професійною діяльністю суб'єкта і виконанням ним своїх службових обов'язків.

За результатами проведеного дослідження окреслено основні інформаційні потреби (до уваги взято як об'єктивні, так суб'єктивні) внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів типових для України аграрних підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності, а саме: ТДВ «Терезине», ПрАТ «Обухівське», СВК «Батьківщина», які мають бути покладені в основу формування їх нефінансової звітності (рис. 2, 3).

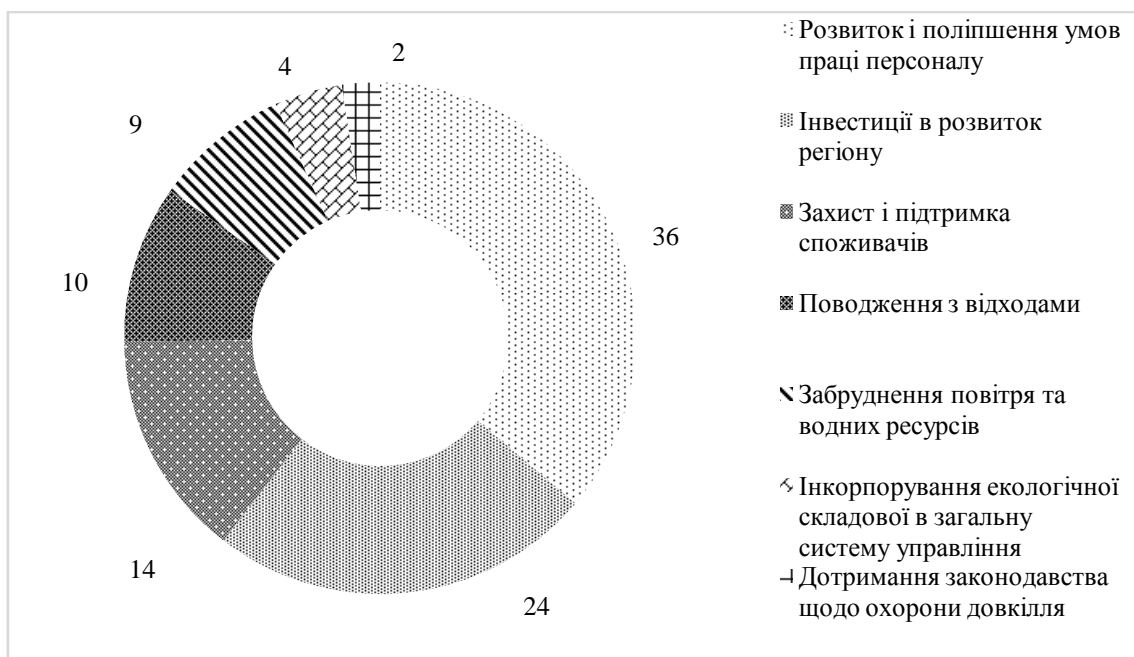

Рис. 2. Питома вага інформаційних потреб внутрішніх стейкхолдерів досліджуваних підприємств, %
Джерело: розроблено автором.

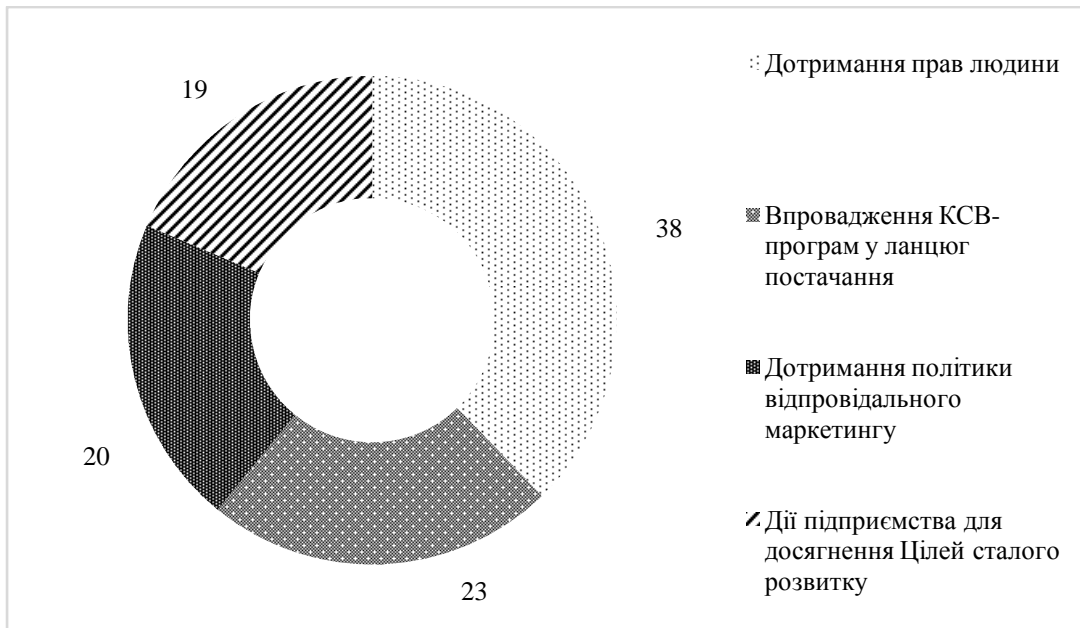

Рис. 3. Питова вага інформаційних потреб зовнішніх стейкхолдерів досліджуваних підприємств, %
Джерело: розроблено автором.

Таким чином, при формуванні нефінансової звітності ТДВ «Терезине», ПрАТ «Обухівське», СВК «Батьківщина», як і інші аграрні підприємства України, особливу увагу мають зосередити на напрямках діяльності, які викликають найбільший інтерес стейкхолдерів. До таких напрямів віднесені ті, питома вага яких складає 19 % і більше в сукупності інформаційних потреб внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів.

За результатами дослідження визначено основні напрями діяльності підприємства, які складають найбільший інтерес внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів підприємств аграрної сфери, зокрема підприємств тваринництва, та підлягають розкриттю у їх нефінансовій звітності: розвиток і поліпшення умов праці персоналу, інвестиції в розвиток регіону, дотримання прав людини, впровадження КСВ-програм у ланцюг постачання, впровадження політики відповідального маркетингу, дії компанії для досягнення Цілей сталого розвитку (рис. 4).

Рис. 4. Інформаційні вимоги зовнішніх і внутрішніх стейкхолдерів підприємств тваринництва
Джерело: розроблено автором.

Основними напрямками використання інформації нефінансової звітності внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами підприємств тваринництва є такі:

1) встановлення відповідності діяльності підприємства законодавчим вимогам України та вимогам міжнародних домовленостей;

2) формування особистої думки стейкхолдера щодо відповідності діяльності підприємства вимогам концепції сталого розвитку та щодо доцільності, достатності, адекватності його дій для досягнення такої відповідності;

3) порівняння результатів діяльності структурних підрозділів підприємства, а також результатів діяльності підприємства в цілому в динаміці.

При формуванні інформаційного забезпечення необхідно враховувати можливий суб'єктивізм і неадекватність вираження інформаційних потреб споживачами. Відсутність у суб'єкта відповідного інформаційного потенціалу зумовлює формування невизначених і неадекватних уявлень про необхідну інформацію. При однакових умовах діяльності потреби різних суб'єктів можуть відрізнятись точністю і повнотою інформації, яка необхідна для успішного виконання завдань. Причому практично кожна інформаційна потреба міститиме як правильні, так і хибні уявлення про необхідну інформацію, оскільки вони залежать від тих знань, якими володіє суб'єкт, від його інформаційного потенціалу.

Визначені основні напрями діяльності підприємства тваринництва, які підлягають розкриттю у нефінансовій звітності, дають можливість задовольнити інформаційні потреби внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів. Розкриття таких напрямів діяльності сприятиме зменшенню витрат користувачів на отримання, обробку та систематизацію даних, що забезпечить зменшення неефективного використання ресурсів під час підготовки, обґрунтування, реалізації та оцінювання результатів економічних рішень.

Визначені основні напрями діяльності аграрних підприємств можуть бути покладені в основу розробки довгострокової стратегії формування нефінансової звітності таких підприємств, що спростить підготовку інформації для її повного розкриття (зокрема, наявність інфографіки, ілюстрацій, фото, що не лише доводить реальність ініціатив, а візуально допомагає усвідомити всю інформацію). Це зумовлено тим, що екологічна свідомість суспільства поступово зростає, і як наслідок, господарювання у сфері живого (в т.ч. тваринництва) потребує обов'язкового врахування і розкриття специфіки тих активів, якими відповідно до еколого-економічного контексту є абсолютні блага та природні екстерналії [21]. Тому існує висока імовірність того, що у найближчому майбутньому навіть потенційні співробітники будуть цікавитися нефінансовими показниками діяльності підприємства. Імідж підприємства буде тільки зростати, якщо воно зможе поінформувати про такі показники.

Висновки. Отже, незадоволення інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів аграрних підприємств зумовило необхідність визначення основних напрямів діяльності підприємства тваринництва (зокрема розвиток і поліпшення умов праці персоналу, інвестиції в розвиток регіону, дотримання прав людини, впровадження КСВ-програм у ланцюг постачання, впровадження політики відповідального маркетингу, дії компанії для досягнення Цілей сталого розвитку), використання яких дає можливість отримання заінтересованими суб'єктами даних, що забезпечують отримання інтегрованої інформації щодо діяльності таких підприємств. Це не тільки підвищить рівень прозорості компаній, а й слугуватиме інструментом формування їх репутації.

Розкриття інформації відповідно до визначених основних напрямів діяльності підприємства тваринництва сприятиме зменшенню витрат користувачів на отримання, обробку та систематизацію даних, що забезпечить зменшення неефективного використання ресурсів під час підготовки, обґрунтування, реалізації та оцінювання результатів економічних рішень, а також сприятиме зростанню аналітичних можливостей її використання в інтересах заінтересованих суб'єктів. Адже інформаційне забезпечення повинно бути ефективним – дохід від використання інформації має бути більшим, ніж витрати на її збирання та опрацювання. Напрямом подальшого дослідження є формування моделі нефінансової звітності підприємств тваринництва.

4 Список використаних джерел

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. 11 травня 2018р. Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>
2. Kireitseva A., Zamula I. Environmental Liabilities Arising from the Transactions with Atmospheric Air as an Accounting Object. *Economics & Sociology*. 2013. Vol. 6. No 2. pp. 190-200. URL: https://www.economics-sociology.eu/files/20_Zamula_Kireitseva%20_3_3.pdf
3. Vitale G., Cupertino S., Rinaldi L., Riccaboni A. Integrated Management Approach Towards Sustainability: An Egyptian Business Case Study. *Sustainability*. 2019. No 11(5). P. 1244. URL: <https://doi.org/10.3390/su11051244>
4. Tanasiieva M., Travin V., Zamula I., Nitsenko V., Balezentis T., Streimikiene D. Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. *Sustainability*. 2020. No 12(7). P. 2998. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998>
5. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

6. Environmental Performance Index | Ukraine. URL: <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/country/ukr>

7. Аналітична довідка ООН. Земельна реформа. URL: http://www.un.org.ua/images/documents/4961/UN%20Policy%20Paper%20on%20LAND%20REFORM_UKR_FINAL.pdf

8. Людина і світ. Вступ до екологічної психології: Навч. посіб. Д., 2006. 144 с.

9. Юрченко Л. І. Екологічні цінності в структурі екологічної свідомості й екологічної культури. *Мультіверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць* / Гол. ред. В. В. Лях. Вип. 78. К., 2009. С. 229-237.

10. Кавтарадзе Д. И. Природа: от охраны к заботе? *Знание – Сила*. М., 1990. № 3. С. 8-13.

11. Пустовіт Г. П. Теоретико-методичні основи екологічної освіти і виховання учнів 1-9 класів у позашкільних навчальних закладах: Монографія. Луганськ: Альма-матер, 204. 540 с.

12. Хроленко М. В. Формування екологічної свідомості майбутніх вчителів початкових класів: автореф. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2007. 20 с.

13. Саунова Ю. О. Формування екологічної свідомості майбутніх учителів (психолого-педагогічний аспект). *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка*. 2005. № 25. С. 109-121.

14. Єфименко Н. П. Особливості формування екологічної культури студентів вищих технічних закладів освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Х., 2000. 137 с.

15. Негруца Н. А. Формування екологічного світогляду студентів вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації аграрного профілю у процесі вивчення економічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2003. 247 с.

16. Bezduzhna Y., Zhuk V., Tyvonchuk S. Improvement of IFRS application policy in relation to land assets of agricultural enterprises. *Independent journal of management & production (IJM&P)*. 2019. Vol. 10, No. 7, Special Edition PDATU 2019. pp. 702-724. DOI: 10.14807/ijmp.v10i7.889

17. Замула І. В. Аналіз рентабельності екологічно чистої продукції при маркетинговому дослідженні. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 8(179). С. 317-322.

18. Саприкіна М. Навіщо бізнесу звіти зі сталого розвитку. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/10/31/653160/>

19. Макарова Н. В. Информатика: учебник / Под ред. Н. В. Макаровой. Москва: Финансы и статистика, 2004. 768 с.

20. Давидова І. Патерни інформаційних потреб управлінців у системі інформаційного менеджменту. *Вісник Книжкової палати*. 2015. № 2. С. 39-42.

21. Шевчук В. О. Активи як об'єкти обліку, контролю та аналізу: проблеми еколого-економічної ідентифікації та інтерпретації. *Облік і фінанси*. 2013. № 1(59). С. 66-73.

4 References

1. Peretvorenna nashoho svitu: Poriadok denniy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku [Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development]. (2018). Prohrama rozvytku Orhanizatsii Obiednanykh Natsii. Retrieved from <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

2. Kireitseva, A., Zamula, I. (2013). Environmental Liabilities Arising from the Transactions with Atmospheric Air as an Accounting Object. *Economics & Sociology*, Vol. 6, No 2, 190-200. Retrieved from https://www.economics-sociology.eu/files/20_Zamula_Kireitseva%20_3_3.pdf

3. Vitale, G., Cupertino, S., Rinaldi, L., Riccaboni, A. (2019). Integrated Management Approach Towards Sustainability: An Egyptian Business Case Study. *Sustainability*, (11(5)), 1244. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/su11051244>

4. Tanasiieva, M., Travin, V., Zamula, I., Nitsenko, V., Balezentis, T., Streimikiene, D. (2020). Assessment of the Profitability of Environmental Activities in Forestry. *Sustainability*, (12(7)), 2998. Retrieved from <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/7/2998>

5. Verkhovna Rada Ukrainy. (2019). Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy [Basic principles (strategy) of the state ecological policy of Ukraine for the period till 2030]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text>

6. Environmental Performance Index | Ukraine. Retrieved from <https://epi.yale.edu/epi-results/2020/country/ukr>

7. Analitichna dovidka OON. Zemelna reforma [UN analytical reference. Land reform]. Retrieved from http://www.un.org.ua/images/documents/4961/UN%20Policy%20Paper%20on%20LAND%20REFORM_UKR_FINAL.pdf

8. Liudyna i svit. Vstup do ekolohichnoi psykhologhii [Man and the world. Introduction to environmental psychology] (2006). Dnipropetrovsk: Natsionalnyi hirnychiy universytet.

9. Yurchenko, L. I. (2009). Ekolohichni tsinnosti v strukturі ekolohichnoi svidomosti y ekolohichnoi kultury [Ecological values in the structure of ecological consciousness and ecological culture]. *Multyversum. Filozofskyi almanakh*, (78), 229-237.

10. Kavtaradze, D. I. (1990). Priroda: ot okhrany k zabote? [Nature: from protection to care?] *Znanie – Sila*, (3), 8-13.

11. Pustovit, H. P. (2004). Teoretyko-metodychni osnovy ekolohichnoi osvity i vykhovannia uchniv 1-9 klasiv u pozashkilnykh navchalnykh zakladakh [Theoretical and methodical bases of ecological education and upbringing of pupils of 1-9 classes in out-of-school educational institutions]. Luhansk: Alma-mater.

12. Khrolenko, M. V. (2007). Formuvannia ekolohichnoi svidomosti maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv [Formation of ecological consciousness of future primary school teachers] (Dissertation abstract). Kyiv.
13. Saunova, Yu. O. (2005). Formuvannia ekolohichnoi svidomosti maibutnikh uchyteliv (psykholoho-pedahohichnyi aspekt) [Formation of ecological consciousness of future teachers (psychological and pedagogical aspect)]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. I. Franka*, (25), 109-121.
14. Yefymenko, N. P. (2000). Osoblyvosti formuvannia ekolohichnoi kultury studentiv vyshchykh tekhnichnykh zakladiv osvity [Features of formation of ecological culture of students of higher technical educational institutions] (Candidate dissertation). Kharkiv.
15. Nehrutsa, N. A. (2003). Formuvannia ekolohichnoho svitohliadu studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv I-II rivniv akredytatsii ahrarnoho profilu u protsesi vyvchennia ekonomichnykh dystsyplin [Formation of ecological worldview of students of higher educational institutions of I-II levels of accreditation of agricultural profile in the process of studying economic disciplines] (Candidate dissertation). Kyiv.
16. Bezdushna, Y., Zhuk, V., Tyvonchuk, S. (2019). Improvement of IFRS application policy in relation to land assets of agricultural enterprises. *Independent journal of management & production (IJM&P)*, Vol. 10, No. 7, Special Edition PDATU 2019, 702-724. DOI: 10.14807/ijmp.v10i7.889
17. Zamula, I. V. (2016). Analiz rentabelnosti ekolohichno chystoi produktsii pry marketynhovomu doslidzhenni [Profitability analysis for eco-friendly products within marketing research]. *Aktualni problemy ekonomiky*, (8(179)), 317-322.
18. Saprykina, M. (2019). Navishcho biznesu zvity zi staloho rozvytku [Why business reports on sustainable development]. *Ekonomichna pravda*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/10/31/653160/>
19. Makarova, N. V. (ed.) (2004). *Informatika* [Informatics]. Moskva: Finansy i statistika.
20. Davydova, I. (2015). Paterny informatsiinykh potreb upravlintsiv u systemi informatsiinoho menedzhmentu [Patterns of information needs of managers in the information management system]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty*, (2), 39-42.
21. Shevchuk, V. O. (2013). Aktyvy yak obiekty obliku, kontroliu ta analizu: problemy ekoloho-ekonomichnoi identyfikatsii ta interpretatsii [Assets as Accounting, Control and Analysis Objects: Ecology&Economic Identification and Interpretation]. *Oblik i finansy*, (1(59)), 66-73.